МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО, МЛАДЕЖТА И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ОЛИМПИАДА ПО ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИЯ
ОБЛАСТЕН КРЪГ – 26.03.2011 г. – XI-XII КЛАС, 9.00 ЧАСА

УКАЗАНИЯ

Уважаеми ученици,
В работния материал на олимпиадата са включени:

- **40** тестови задачи, от които **15** задачи със затворен отговор и **25** с отворен отговор;
- писмен текст – анализ на исторически документ, който не трябва да надвишава **3** ръкописни страници.

Пропуснат или сгрешен отговор се оценява с **0** (нула) точки.
Максималният брой точки е **100,** който съответства на оценка **Отличен 6.00**.
Задачата за създаване на писмен текст се оценява с общ брой **30** точки.
За задача със затворен отговор отбележете буквата с верния отговор, като я зачертаете с **„Х”.**
Не се допускат задрасквания и поправки.
По време на работа може да пишете само със **син** химикал.
По време на изпита **не може** да ползвате допълнителни помагала или пособия, освен предоставената ви изпитна бланка.
За учениците в XII клас (зрелостници) олимпиадата по история и цивилизация е **анонимна**.
Време за работа – 4 астрономически часа.

Пожелаваме ви успешна работа!

ПЪРВА ЧАСТ
А. ЗАДАЧИ СЪС ЗАТВОРЕН ОТГОВОР

1. Текстът *„Те разбогатяха – имат злато и сребро, стада от коне и много оръжия и се научиха да воюват по-добре от ромеите”* е от:

А) ”Стратегикон” на Псевдомаврикий
Б) „История” на Прокопий Кесарийски
В) „Църковна история” на Йоан Ефески
Г) „История” на Георги Пахимер

2. Отбележете групата фактори, довели до налагането на християнството от българския княз Борис I:

А) борбата между Немското кралство и Византия за превес в Европейския югоизток, надмощието на българите над славяните
Б) засилването на славянския фактор в държавата, мирният договор с Византия и потребността от един бог, подобно на Тангра
В) дълбоките традиции на християнството; възприемането му от значителна част от славяните; необходимостта от обща идеология, която окончателно да утвърди монархическата власт сред всички поданици
Г) липсата на различия между българи и славяни; натрупаният военен опит от славяните; оформянето на аристокрацията, която има нужда от нова форма на господство

3. Богомилството, появило се по времето на цар Петър, е оценявано като:

А) важен елемент във вътрешната политика на владетеля
Б) ерес, довела до вътрешната дестабилизация на църквата и държавата
В) политическо движение, поставило си за цел откъсване от опеката на църквата
Г) реформаторско течение вътре в църквата

4. Кой нов архитектурен елемент, под влияние на Запада, навлиза в църковното строителство по българските земи през XIII век?

А) базиликата
Б) кръстокуполната църква
В) ротондата
Г) камбанарията

5. От съчинението на кой средновековен автор е поместеният откъс и за кое историческо събитие се отнася:

„… Понеже въстанието имало отначало успех за тях, то те още повече се убедили, че Бог благоприятства на свободата им. … Нападнали и Преслав (този град е много стар, целият е от печени тухли и в по-голямата си част е заграден от Хемус)…”

А) Йоан Скилица – въстанието на Петър Делян
Б) Лъв Дякон – Йоан Цимисхий завладява България
В) Никита Хониат – въстанието на Асеневци
Г) Георги Пахимер – въстанието на Ивайло

6. Кое от посочените изображения е инсигния от времето на Второто Българско царство?

А) **Б)** **В)** **Г)**

7. Кои от посочените по-долу държави са съседи на България по времето на цар Иван Александър:

А) Сърбия и Византия
Б) Византия и Галичкото княжество
В) Никейската империя и Добруджанското деспотство
Г) Латинската империя и Сърбия

8. Отбележете за кое историческо събитие се отнася откъсът от „Приписка на монаха Исай”:

„…Като убиха юначния деспот Углеша, турците се пръснаха и полетяха по цялата земя, подобно птици по въздуха... Такъв глад настана тогава, какъвто никога от създаването на света не е бивал и какъвто, Христе милостиви, да не настава никога вече...”

А) завземането на Търново
Б) битката при Черномен
В) битката при Никопол
Г) падането на Видинското царство

9. Посочете реда, в който са записани названията на военно – административни единици в Османската империя:

А) бейлербейство, санджак, вилает, нахия
Б) бейлербейство, нахия, комитат, кааза
В) санджак, вилает, жупа, кааза
Г) вилает, кааза, тема, нахия

10. Посочете реда, в който събитията са дадени в хронологична последователност:

А) уния с папа Инокентий III; въстание на Асен и Петър; възстановяване на Патриаршията при цар Иван Асен II; битката при Клокотница
Б) Първо търновско въстание; въстание на Константин и Фружин; Второ търновско въстание; Карпошово въстание
В) женитба на цар Петър с византийска принцеса; поход на Светослав в България; завладяване на Преслав от Йоан Цимисхий; битката при Булгарофигон
Г) написване на „История славянобългарска”; издаване на „Неделник” на Софроний Врачански, откриване на взаимно училище в Габрово, създаване на „Нареда” на Левски

11. Вестник „Народност” е орган на:

А) Одеското българско настоятелство
Б) Добродетелната дружина
В) Българското книжовно дружество
Г) Тайния централен български комитет

12. Сред известните търговски фамилии от средата на XIX в са:
А) Минчооглу, Начович, Палаузови, Стамболийски, Филови
Б) Априлови, Тъпчилещови, Минчооглу, Гешови, Палаузови
В) Минчооглу, Живкови, Станишеви, Стамболийски, Начович
Г) Априлови, Стамболови, Бенковски, Минчооглу, Попгеоргиеви

13. Документът, наречен *„Програма за политическите отношения на сърбо-българите (българо-сърбите) или за тяхното сърдечно отношение”*, е дело на:
А) ТЦБК **Б)** БРЦК
В) Добродетелна дружина **Г)** Одеско българско настоятелство

14. Автор на следващия текст е:
“Ние ще употребим против турското правителство такива също мирни средства, каквито бяха употребени против гръцкото духовенство; само в най-крайний случай ние ще употребиме против тях оръжие, огън и нож” .
А) Георги Раковски **Б)** Васил Левски **В)** Христо Ботев **Г)** Любен Каравелов

15. Планът за вдигане на въстание в България през пролетта на 1876 г. предвижда:
А) прекъсване на ж.п. линии и подпалване на градове; обособяване на свободна територия; фиксирана дата за избухване на въстанието на 11 май; създаване на три революционни окръга
Б) разделяне на страната на окръзи, начело с апостоли; повсеместно надигане; диверсионни акции; обособяване на свободна територия; опорни пунктове в планините; възможни три дати за начало на въстанието
В) навлизане на отряд от 1000 души; диверсионни акции; обособяване на свободна територия; опорни пунктове в планините; начало на въстанието на 20 април; единен ръководен център начело със Стефан Стамболов
Г) създаване на революционни окръзи, диверсионни акции, атакуване на столицата, формиране на Привременно правителство в Търново и обособяване на свободна територия начело с апостоли

Б. ЗАДАЧИ С ОТВОРЕН ОТГОВОР

16. Запишете ТРИ основни функции на българските манастири в периода XV-XVII в.:

А) …….....……

Б) …….....……..

В) …….....……..

17. Попълнете липсващата информация в таблицата:

Година	Събитие	Личност от българската история
	Разгромът на ромеите при Траянови врата	
1040 г.		
886 г.		
	Завземането на Видин от османците	
		Василий Врач
	Битката при Русокастро	

18. Запишете факти/събития от средновековната българска история, които са свързани с посочените географски названия и ги датирайте:
А) Ключ.....
Б) Ахелой .....
В) Косово поле .....
Г) Верегава.....

19. Подчертайте излишното име в редицата и посочете признака, по който групирате останалите:

А) Прохор Пчински, Йоаким Осоговски, Гаврил Лесновски, Тудор Доксов

признак ……

Б) Константин Тих-Асен; Георги II Тертер; Михаил III Шишман; Йоан Александър

признак ……

В) Георги Бенковски, Иван Кулин, Бачо Киро, Христо Ботев

признак ……

20. Обяснете съдържанието на следните понятия / термини:

	Понятие	Обяснение
А)	**Автокефална църква**	
Б)	**Фанариот**	
В)	**Кондика**	
Г)	**Варош**	

21. Разгледайте изображението и изпълнете задачите:

А) С идеите на коя историческа епоха може да се свърже начинът, по който е изобразен д-р Петър Берон?

……

Б) Аргументирайте се, като вземете предвид композицията, отделните елементи, състоянието на персонажа

……
……
……
……

22. Свържете всяка личност със съответстващото й понятие:

Личност	Буква	Понятие
Теодосий Търновски		**А) Кавхан**
Стрез		**Б) Отшелник**
Радивой		**В) Севастократор**
Яков Светослав		**Г) Исихаст**
Гаврил Лесновски		**Д) Деспот**
Исбул		**Е) Ктитор**

23. Прочетете текста и отговорете на поставените въпроси:

„Макар да ни пишеш, че ако и да е завзел и държи сега една част от твоето кралство и друга част от царството на друг, гореспоменатият Йоаниций не е законен господар на никоя земя, поради което се учудваш, че сме предложили да коронясаме, без да се допитаме до тебе, така внезапно за цар толкова открития ти враг, това, за да говорим, без да спорим, донякъде все пак не е така, тъй като ти знаеш напълно истината по това. Наистина от старо време в България последователно мнозина царе са били короновани чрез апостолическата власт, като Петър и Самуил и някои други след тях. Наистина и поради проповедта на свещенопаметния наш предшественик папа Николай царят на българите, на чиито допитвания той твърде често отговарял, заслужи да бъде покръстен с цялото поверено нему царство... Ние не отричаме прочее, че те може да са нахлули насилствено в някоя част на страната, но ние положително твърдим, че те са възвърнали най-голямата част от страната по бащино право.”

Из „Писмо на папа Инокентий III до унгарския крал Емерих”

А) В навечерието на кое значимо за българската държава събитие е написано писмото на папата? Аргументирайте се с конкретни фрази от текста.

.....

.....

Б) Как папа Инокентий III обосновава легитимността на българските владетели?

……

……

В) Какво е отношението на папа Инокентий III към унгарските претенции?

.....

.....

Г) Подчертайте в текста основния аргумент на папата за заетата от него позиция.

24. Запишете имената на съпруги на средновековни български владетели или боляри:

	Съпруги	Владетели/Боляри
А)		
Б)		
В)		
Г)		

25. Към всяко от понятията формулирайте по един въпрос, чийто отговор обяснява същността му:

А) Модернизация …….

.....

Б) Източен въпрос.....

.....

26. Посочете хронологическия обхват на етапите на църковната борба на българите през Възраждането и целите, които се поставят през всеки един от тях:

Етапи	Хронологически обхват	Цели на етапа
Първи етап		
Втори етап		

27. Прочетете внимателно текста и изпълнете поставените задачи:

"... 1. Кнезовете и примикюрите от споменатия санджак помагат на служителите, пристигнали да събират хараджа, и на емините на фиска при събирането.

...3. Тъй като бяха отменени ратаите, които от старо време (кнезовете и примикюрите) са имали, срещу службата си те са освободени и опростени само от харадж, испенче, ...и всички аваризи и обичайни данъци".

Из „Законник на Видинския санджак, 1586-1587 г.»

А) Подчертайте в текста титлите на български представители пред османската власт.

Б) Запишете данъците, които са изброени в документа:……
……

В) Обяснете подчертаните термини в текста: ……
……
……

28. Разгледайте внимателно изображенията и попълнете таблицата:

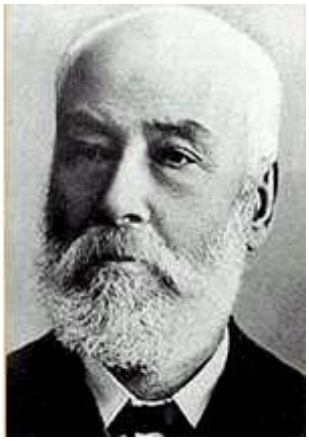

А)

Б)

В)

Г)

	Личност	Сфера на основна дейност
А)		
Б)		
В)		
Г)		

29. Прочетете внимателно текста и отговорете на поставените задачи:

„Понеже редът на нещата в страната ми е компрометиран, държавните закони не се зачитат и се пренебрегват, като че ли в империята ми съществува пълна анархия, не ще е чудно, ако един ден от пакостите на тези шайки на много места в империята ми спрат най-важните държавни дела...Така положението на населението и раята е плачевно и непоносимо. Всичко е оставено на божието провидение и на произвола на съдбата..."

Султанска заповед от 1796 г.

А) Характеризирайте състоянието на Османската империя, описано в документа:
…….....
…….....
…….....

Б) Подчертайте изречението, което най-красноречиво показва безсилието на централната власт.

В) Как се нарича описаният период в историческата наука?…….....

30. Срещу всяко определение напишете понятието, което му съответства: *мюлк; хрисовул; хартофилакс; стематография; юшур; ичиргубоил; вакъф; кавхан; енория; дамаскини; джизие; трибутарен; епитроп;*

	Определение	Понятие
А)		Владетелска грамота във Византия и средновековна България, снабдена със златен печат
Б)		В Османската империя - земя в пълна собственост
В)		Данък в натура, 1/10 от производството
Г)		Данъчно задължено (зависимо), лице, държава или владетел
Д)		Църковен или училищен настоятел
Е)		Сборник от църковни поучения, написан на достъпен език

31. Кой е авторът на следните изображения?

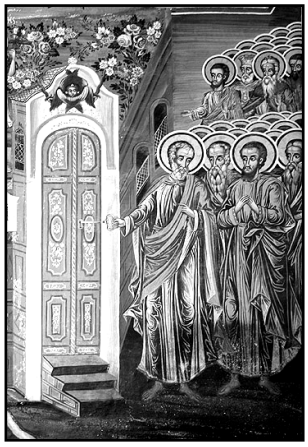

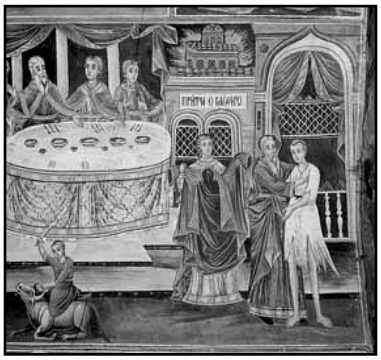

32. Отбележете имената на историческите личности, автори на тези идеи:

	Идея	Личност
А)	…Отг. 73. Вие питате обаче от кого трябва да се ръкополага патриарх. И затова знайте, че в място, гдето никога не е бил поставян патриарх или архиепископ, трябва за пръв път да се назначи от по-големия (...)	
Б)	2.... Наистина са по-лоши и по-мръсни от бесовете. (...) А що говорят? – Че не Бог е сътворил небето, нито земята, нито всички видими (неща) ... 3. Понеже евреите разпнаха на него Божия син, затова кръстът е най-омразен Богу. (...)	
В)	……Погледайте на Швейцария и Америка и вие ще видите, че счастието човеческо се заключава... не на корона и монархия, а на чиста човеческа слобода... Ние търсим пълна слобода, слобода народна, слобода лична, слобода человеческа; който мисли също, що и ние мислиме, той е наш брат. (…)	
Г)	1. Народните горски чети имат да ся предвождат и управляват всяка една от едного предводителя под името войвода и от едного знамянохца (байрактаря), който ште бъди под заповедтта на войводите. (...)	

33. Подчертайте тези понятия, които най-точно характеризират:
А) българското общество по време на византийското владичество: ***демографски промени; колобър; проксен; прония; тракарх; архиепископия; фискална политика; префектура; парици; палиум***

Б) стопанската инициатива на възрожденските българи до Кримската война: ***акънджии; манифактури; муниципия; капкан; фабрично производство; кредити; зиамети; панаири; абаджии; умерени дуалисти***

34. Свържете събитието със съответната личност:

Събитие	Буква	Личност
Издаден Хатихумаюна		**А)** Неофит Бозвели
Първа българска легия		**Б)** Савелий Дубровски
Второ Търновско въстание		**В)** Иван Богоров
Издаване в Рим на книгата „Абагар”		**Г)** Султан Абдул Меджид
Издаване на ”Позив към българския народ”		**Д)** Васил Вълкович
Връчване на Прошение до Високата порта		**Е)** Георги Раковски
Ферман за създаване на Българската екзархия		**Ж)** Софроний Врачански
Първи Браилски бунт		**З)** Димитраки Хаджитошев
Издаване на вестник „Български орел”		**И)** Филип Станиславов
Оплакване на врачани срещу гръцкия епископ Методий		**Й)** Султан Абдул Азис

35. Прочетете документа и отговорете на въпросите

„… Вместо да ръководи и управлява обширната територия с над 5-милионно население българи, тя (Канцеларията, б.а) ограничава кръга на дейността си само със Северна България, отстранявайки българите от Румелия и Македония, като ги предава отново във властта на Турското правителство…

Пристъпвайки към решаването на този много важен въпрос, ВРУ се ръководеше от основната мисъл, че съществуващите данъци, с които е свикнало населението, е било необходимо на първо време да останат непроменени (…) С тази цел още в началото на войната събирането на десятъка в натура и откупа му бяха отменени, а в замяна на това се установява паричен данък. Отменен е и данъкът Бедел, в края на миналата година е премахнат и Серчим, с който е обложено от турското правителство само християнското население…

Сега на обществена и държавна работа са над 2000 българи, от които 768 са назначени от правителството, и 1353 – избрани от населението. Понастоящем общо руснаците, с изключение на офицерите в земските войски, които са на работа в Княжеството, наброяват 150 длъжностни лица или около 7%. При това следва да се отбележи, че съдебното и учебното ведомства се намират изключително в ръцете на местни хора; в администрацията пък местният елемент достига вече до 90%....”

Записка за дейността на ВРУ от 6 февруари 1879 г.

А) В кои райони остава да действа Временното руско управление и защо?
.....
.....

Б) Какви данъчни промени са извършени? …….
.....

В) Защо отмяната на данъците „бедел” и „серчим” е изрично упомената в документа?
.....
.....
.....

Г) Какъв е подходът на ВРУ при изграждане на структурите на държавната власт?
.....
.....

36. Срещу автора и неговото произведение напишете какъв жанр е то:
Пример: Васил Друмев, „Нещастна фамилия“ - повест

А) Найден Геров, „Стоян и Рада“ ……

Б) Иван Вазов, „Под игото“ ……

В) Добри Войников, „Криворазбраната цивилизация“ ……

Г) Добри Чинтулов, „Къде си, вярна, ти любов народна“ ……

37. Под всяко изображение запишете представените паметници на българското културно наследство. Върху съвременната административна карта на България, отбележете със съответната цифра областта, в която се намира всеки от тях.

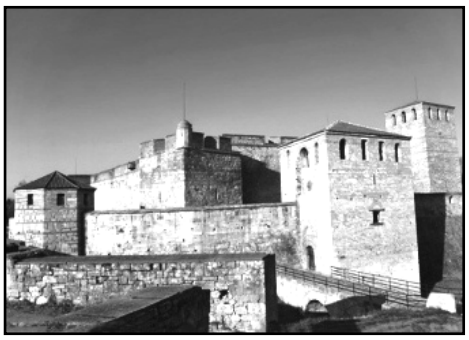

1)…….. **2)** …….. **3)** ……..……..
…….. …….. ……..

4) …….. **5)** …….. **6)** ……
…….. ……..… ……..

38. Прочетете внимателно текста от книгата на Симеон Радев „Строители на съвременна България”. Подчертайте и коригирайте допуснатите грешки:

„Член 4 от Берлинския договор постановяваше, че едно събрание от духовници (notabiles) ще бъде свикано в Търново, за да изработи Органическия устав на княжеството. Още през лятото на 1878 г., щом станаха известни решенията на конгреса, ген. Скобелев се загрижи за изработването на един проект, който да бъде представен като програма на предстоящото Велико събрание, в неопитността на което никой не се съмняваше. В срещите си с българските народни дейци ген. Скобелев ги разпитваше за началата, върху които трябваше да бъде поставен политическият строй на младата държава. Към някои от тях той се отнесе даже писмено. Отговорите, често пъти твърде ценни, бидоха взети във внимание и от тях някои възгледи минаха в руския проект. Съставянето на устава биде възложено на управителя на съдебния отдел при окупационното управление княз Черкаски, просветен човек, който бе в сношение с руските либерални кръгове в Москва.... Първоначалният проект, изработен под надзора на княза, не е бил обнародван. Много се говори сега, че той бил консервативен. Такова бе впечатлението и на съвременниците....”

39. Разгледайте и проучете началната страница на списанието и отговорете на въпросите:

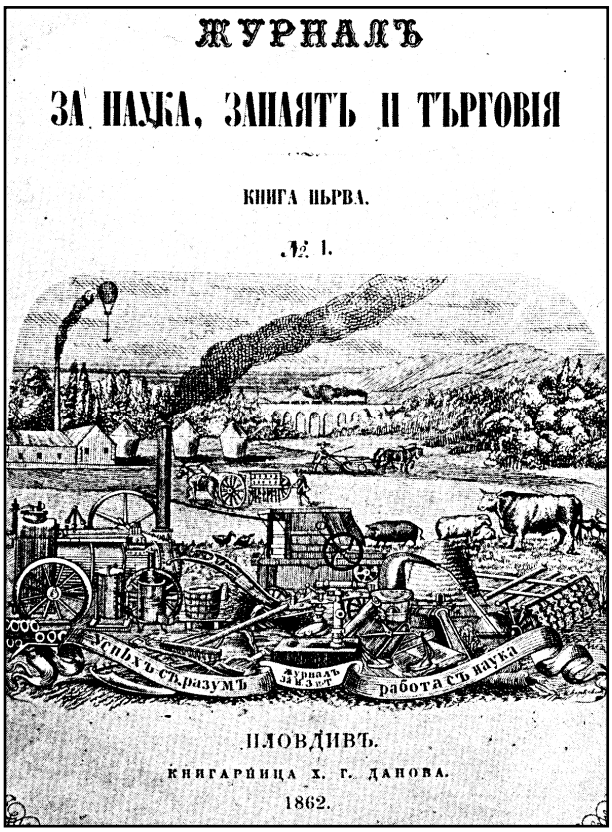

А) Какъв е девизът на Българското възраждане според издателите на списанието?

……
……..
……..

Б) Посочете три елемента от изображението, които символизират модернизацията през възрожденската епоха?

а) ……..

б) ……..

в) ……..

40. Прочетете откъса от историческия документ и запишете автора и събитието, което отразява:

„(...) Всякий, който види тази книжка, надея ся да ся зарадува, а най-много учителите, защото тий ми са струва, отколе щяха да оставят псалтирите и часословите, от които децата не разбират нищо, ако имахме някоя книга по нашият език, напечатана за тях.”

А) …….

Б) ……..

ВТОРА ЧАСТ

Направете в обем до 3 страници анализ на дадения документ:

„Подбуда и цел

Подбуда: тиранството, безчеловещината и самата държавна система на турското правителство на Балканският полуостров.

Цел: с една обща революция да се направи коренно преобразувание на сегашната държава деспотско-тиранска система и да се замени с демократска република (народно управление) на същото това място, което са нашите прадеди със силата на оръжието и със своята свята кръв откупили, в което днес безчеловечно беснеят турски кеседжии и еничери и в което владей правото на силата, да се повдигне храм на истинната и правата свобода и турския чорбаджилък да даде място на съгласието, братството и съвършеното равенство между всичките народности: българи, турци, евреи и пр. щат бъдат равноправни във всяко отношение било във вяра, било в народност, било в гражданско отношение, било в каквото било - всички щат спадат под един общ закон, който по вишегласието от всичките народности ще се избере.

За извършованието на таквази революция нужни са: 1) уреждание; 2) пари; 3) хора; 4) оръжие и други бойни потреби.

За да се приготвят всичките тези и да се извърши самата революция, наредиха се хора, избрани по съгласието на по-голямата част от българския народ, и съставиха Централен български революционен комитет.

Пребиванието на Ц. Б. Р. Комитет е в Българско, но именно в кой град е, няма да се знае - навсякъде и нийде.

БЦР Комитет се състои от един председател и един подпредседател, един писар и един помощник, един касиер и йоще седем члена, между които е и един поп. (...)

Устройство

За да може комитетът по-лесно да нареди работите и приготви революцията, състави в градищата с околните им села частни революционни български комитети.

За да може по-добре да нагледва работите на частните комитети и да извършва наказанията на престъпниците на закона, нареди тайна полиция.

А за да можат да бъдат и съобщенията между него и частните комитети по-сигурни, нареди революционерна тайна поща.(...)

... Тайната полиция зависи и е под заповедта само на Ц. комитет. (...)

§4) Ако някой не припознай Централният революционен български комитет и поиска да се опита по своя глава да подигне бунт, то за пръв път ще му се каже, но ако и то не помогне, ще се накаже със смърт.(...)"

Из "Нареда на работниците за освобождението на българският народ",
Васил Левски

При анализа вземете предвид следните опорни въпроси:

1. **Какви са мотивите на Васил Левски да създаде този документ?**
2. **Кои са главните цели, които поставя и какви средства ще се използват за тяхното реализиране?**
3. **Каква е ролята на Централния комитет и какви са неговите задачи?**
4. **Какво се цели със създаването на тайна поща и тайна полиция?**
5. **Какви са възгледите на Левски за бъдещото устройство на България?**
6. **Какви ценности на Новото време откривате в идеите на Левски?**

БЛАГОДАРИМ ВИ ЗА УЧАСТИЕТО!

ПОПЪЛВА СЕ ОТ КВЕСТОРИТЕ

НАЧАЛО НА ОЛИМПИАДАТА: .....ч. **ИЗПИТНАТА РАБОТА Е ПРИЕТА В:.....ч.**

…… …….

Име и фамилия на квестора приел работата ***подпис***

ПОПЪЛВА СЕ ОТ ОЦЕНИТЕЛИТЕ

ПЪРВИ ОЦЕНИТЕЛ:..... .....…… …….....

Име и фамилия ***подпис*** ***брой точки***

ВТОРИ ОЦЕНИТЕЛ: :..... .....…… …….....

Име и фамилия ***подпис*** ***брой точки***

ОБЩ БРОЙ ТОЧКИ – (първи+втори)/2